

POSTANOWIENIE Z DNIA 28 MARCA 2003 R.
III KZ 71/02

Oskarżonemu, który jest pozbawiony wolności i z tego powodu nie brał udziału w postępowaniu przed sądem odwoławczym, należy doręczyć odpis wyroku sądu odwoławczego także wtedy gdy miał obrońcę z urzędu; dzień tego doręczenia jest początkiem biegu terminu do zgłoszenia wniosku o doręczenie odpisu wyroku z uzasadnieniem w celu wniesienia kasacji.

Przewodniczący: sędzia SN M. Sokołowski.

Prokurator Prokuratury Krajowej: J. Gemra.

Sąd Najwyższy w sprawie Wiesława D., skazanego z art. 189 § 2 k.k. i in., po rozpoznaniu zażalenia obrońcy skazanego na postanowienie Sądu Okręgowego w O. z dnia 31 lipca 2002 r. o odmowie przywrócenia terminu do złożenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem w celu wniesienia kasacji, po wysłuchaniu wniosku Prokuratora

p o s t a n o w i ł :

1. uchylić zaskarżone postanowienie i wniosek o przywrócenie terminu pozostawić bez rozpoznania,

2. przekazać sprawę Sądowi Okręgowemu w O. w celu doręczenia skazanemu odpisu wyroku Sądu Okręgowego w O. z dnia 17 kwietnia 2002 r. wraz z uzasadnieniem w trybie przewidzianym w art. 524 § 1 k.p.k.

Uzasadnienie

W dniu 17 kwietnia 2002 r. Sąd Okręgowy w O. – jako sąd odwoławczy – ogłosił wyrok w sprawie Wiesława D. Skazany Wiesław D. nie był obecny na ogłoszeniu wyroku, ponieważ był pozbawiony wolności i nie został doprowadzony na rozprawę apelacyjną. Na rozprawie apelacyjnej i ogłoszeniu wyroku był obecny jego obrońca z urzędu.

W dniu 24 kwietnia 2002 r. w Zakładzie Karnym doręczony został skazanemu Wiesławowi D. odpis tego wyroku wraz z pouczeniem o kasacji. W pouczeniu tym podano: „odpis wyroku z uzasadnieniem będzie doręczony na żądanie zgłoszone w terminie zawitym 7 od daty ogłoszenia niniejszego wyroku”.

Skazany zwrócił się do Sądu Okręgowego w O. pismem z dnia 25 kwietnia 2002 r. „o przywrócenie terminu o nadesłanie prawomocnego wyroku wraz z uzasadnieniem i nadesłanie w/w wyroku wraz z uzasadnieniem w celu wniesienia kasacji do Sądu Najwyższego”. Pismo to zostało złożone w administracji Zakładu Karnego w dniu 26 kwietnia 2002 r. i wpłynęło do Sądu Okręgowego w dniu 30 kwietnia 2002 r.

Sąd Okręgowy w O., postanowieniem z dnia 31 lipca 2002 r., wniosku skazanego nie uwzględnił. Skazany wniósł w dniu 8 sierpnia 2002 r. – z zachowaniem siedmiodniowego terminu – sporządzone osobiście zażalenie na to postanowienie.

Przewodniczący Wydziału wezwał skazanego do złożenia w terminie 7 dni tego zażalenia, sporządzonego i podpisanego przez adwokata. Przed upływem tego terminu – w dniu 30 września 2002 r. – ustanowiony przez skazanego obrońca z wyboru wniósł zażalenie na postanowienie z dnia 31 lipca 2002 r. Zażalenie to przedstawione zostało Sądowi Najwyższemu do rozpoznania. W uzasadnieniu zażalenia obrońca wywodzi, że skazany

trafnie wykazywał we wniosku o przywrócenie terminu i w osobistym zażaleniu, iż doręczenie mu w Zakładzie Karnym orzeczenia w siódmym dniu od jego ogłoszenia praktycznie uniemożliwiało zachowanie terminu podanego w pouczeniu.

Rozstrzygając sprawę, Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 419 § 2 k.p.k., jeżeli oskarżony pozbawiony wolności nie był obecny przy ogłoszeniu na rozprawie orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, a nie miał obrońcy, orzeczenie to doręcza się oskarżonemu. Zgodnie zaś z art. 422 § 2 k.p.k., dla oskarżonego pozbawionego wolności, który nie ma obrońcy i nie był obecny podczas ogłaszania wyroku, termin do złożenia wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia biegnie od daty doręczenia mu wyroku. Przepisy te dotyczą postępowania przed sądem pierwszej instancji i, stosownie do art. 458 k.p.k., mają odpowiednie zastosowanie w postępowaniu odwoławczym.

Aby przepisy te zastosować odpowiednio, należy uwzględnić różnicę w zakresie obowiązków obrońcy z wyboru i obrońcy z urzędu. Stosownie do art. 84 § 1 k.p.k., ustanowienie obrońcy lub wyznaczenie obrońcy z urzędu uprawnia go do działania w całym postępowaniu, nie wyłączając czynności po uprawomocnieniu się orzeczenia, jeżeli nie zawiera ograniczeń. Jednakże obrońca z urzędu (odmiennie niż obrońca z wyboru) nie ma obowiązku podejmowania czynności procesowych po prawomocnym zakończeniu postępowania (art. 84 § 2 zd. 1 k.p.k.). Ta różnica jest niezwykle istotna, gdyż wyrok sądu odwoławczego po ogłoszeniu jest prawomocny. Tak więc po jego ogłoszeniu obrońca z wyboru ma obowiązek podejmowania dalszych czynności, a obrońca z urzędu takiego obowiązku nie ma.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, niedotrzymanie terminu zawitego z winy obrońcy traktowane jest jako przyczyna niezależna od strony, co uzasadnia przywrócenie terminu (postanowienie Sądu Najwyższego z

dnia 3 października 1974 r., Z 32/74, OSNKW 1974, z. 12, poz. 237). W wypadku gdy oskarżony ma obrońcę z urzędu, niedotrzymanie terminu określonego w art. 524 § 1 zd. 2 k.p.k. nie może być traktowane jako zaistniałe z „winy obrońcy”. Jeżeli obrońca z urzędu nie ma obowiązku podejmowania czynności po prawomocnym zakończeniu postępowania, to nie ma również obowiązku złożenia wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku. Tak więc w istocie oskarżony zastępowany przez obrońcę z urzędu po ogłoszeniu wyroku sądu odwoławczego działa już bez obrońcy.

Powyższe stwierdzenia prowadzą do wniosku, że oskarżonemu, który jest pobawiony wolności i z tego powodu nie brał udziału w postępowaniu przed sądem odwoławczym, należy doręczyć odpis wyroku sądu odwoławczego nawet wtedy gdy miał obrońcę z urzędu; dzień tego doręczenia jest początkiem biegu terminu do złożenia wniosku o doręczenie odpisu wyroku z uzasadnieniem w celu wniesienia kasacji.

Wykładnia taka utrwalona jest w orzecznictwie Sądu Najwyższego od czasu wprowadzenia do procedury karnej instytucji kasacji (ustawą z dnia 29 czerwca 1995 r. nowelizującą kodeks postępowania karnego). Taką wykładnię przyjął Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 7 maja 1996 r., III KZ 7/96. Fragment uzasadnienia tego postanowienia został opublikowany w Orzecznictwie Sądu Najwyższego – Prok. i Pr. 1997, z. 1, poz. 11, lecz niestety bez istotnego stwierdzenia, że oskarżony mający obrońcę z urzędu „po wydaniu prawomocnego wyroku faktycznie już nie posiadał obrońcy”. Także w postanowieniu z dnia 14 stycznia 1997 r., V KZ 99/96 (OSNKW 1997, z. 3-4, poz. 32) Sąd Najwyższy wyraźnie zaakcentował, że w omawianej sytuacji określenie początku biegu terminu uzależnione jest od tego, czy oskarżony ma obrońcę z wyboru, a nie od tego czy w ogóle miał obrońcę w postępowaniu odwoławczym.

Wykładnia taka została zaaprobowana w literaturze (por. Z. Doda, J. Grajewski, A. Murzynowski: Kasacja w postępowaniu karnym – Biblioteka Palestry 1996, s. 38 i 39; Z. Doda, A. Gaberle: Kontrola odwoławcza w procesie karnym, Warszawa 1997 r., s. 462 i 461).

Przepisy kodeksu postępowania karnego z 1997 r., regulujące omawianą kwestię, nie różnią się od odpowiednich przepisów znowelizowanego kodeksu postępowania karnego z 1969 r. w taki sposób, aby odstąpić od dotychczasowej wykładni. (...)

Z przedstawionych względów Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.

Zauważyć też należy, że przymus adwokacki nie obowiązuje przy wnoszeniu zażalenia na odmowę przywrócenia terminu do zgłoszenia wniosku, o którym mowa w art. 524 § 1 zd. 2 k.p.k. Wezwanie skazanego do uzupełnienia rzekomych braków formalnych jego zażalenia z dnia 8 sierpnia 2002 r. było zatem błędne.